

Annelies de Hoop,
Master Special Educational Needs
a.d.hoop@plein013.nl

10 Annelies de Hoop BETER!

'VAN MOETIVATIE NAAR MOTIVATIE'

Met het Foto-interview geven leerlingen
zelf sturing aan hun leerproces

Het onderwijsteam van OBS Panta Rhei gaf aan dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, vaker dan hun klasgenoten, moeite hebben met het zelf sturing geven aan hun leerproces. Het ontbreekt hen vaak aan interne drijfveren. Je zou kunnen spreken van 'moetivatie' in plaats van motivatie (Vansteenkiste, Sierens, Soenens, & Lens, 2007).

HET FOTO-INTERVIEW

Als ergotherapeut kwam ik een aantal jaren geleden in aanraking met een Canadese fotoserie (Mandich, Polatajko, 2004), waarbij kinderen met behulp van foto's van dagelijkse vaardigheden zelf doelen kiezen voor hun behandeling. Ik werd gegrepen door de kansen die het biedt om kinderen een stem te geven en daarmee hun betrokkenheid te vergroten. Met toestemming van de Canadese ontwikkelaars hebben we op de Ambulante Dienst van de Mytyschool Tilburg een Nederlandse versie ontwikkeld. Een versie die zowel in de zorg als in het onderwijs gebruikt kan worden. We noemden dit instrument het Foto-interview. Uit foto's van dagelijkse vaardigheden en situaties, kiezen kinderen hun eigen verbeterwensen. Vervolgens wordt met de toverkaart gevraagd wat zij bij de gekozen foto zouden veranderen als zij zouden kunnen toveren. Daarmee wordt de wondervraag uit het oplossingsgerichte gedachtegoed omgezet naar een beeld dat past bij de beleving van kinderen; de denkbeeldige toverstaf brengt hen dichtbij hun wensen (Duijse, Hoogerwerf, De Hoop, 2011). Met schaalvragen kunnen zij aangeven waar ze nu staan en wat een volgende stap

zou zijn. De wens wordt een doel. Furman¹ inspireerde ons in 2012 om er drie oplossingsgerichte vraagkaarten aan toe te voegen: de voordeel kaart (wat levert het jou op?), de gereedschap kaart (wat/wie is helpend voor jou?), en de trots kaart (waar ben jij goed in?). Deze vraagkaarten richten kinderen op de kern van hun wens en maken hen bewust van de strategieën en krachtbronnen die ze in kunnen zetten om hun doel te bereiken. Om een beeld te krijgen van de werkwijze is er een filmpje op YouTube te bekijken. Zoekwoorden: Foto-interview fotoverhaal. In de gesprekken met leerlingen met speciale onderwijsbehoeften word ik steeds weer verrast door de toename van zelfsturing en motivatie die het Foto-interview teweeg brengt bij kinderen, niet alleen bij het kiezen van hun doelen, maar ook bij het leren in de klas. Zo ontstond de onderzoeksvraag, hoe en in welke mate het Foto-interview invloed heeft op de motivatie voor het leerproces in de klas, bij leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in de groepen 6, 7 en 8 van deze reguliere basisschool.

¹ Finse kinderpsychiater en schrijver van oplossingsgerichte boeken, als Kids' Skills

MOTIVATIEFACTOREN EN MOTIVATIE-DRIJFVEREN

Vanuit een theoretisch kader zijn factoren en drijfveren in kaart gebracht die bij leerlingen van invloed kunnen zijn op motivatie en zelfsturing. Naast het ervaren van de basisbehoeften autonomie (keuzevrijheid), relatie (verbondenheid) en competentie (capabelheid)

hebben leerlingen een mindset nodig waarin ze geloof en vertrouwen hebben dat ze kunnen groeien en veranderen (Bors & Stevens, 2010). Dit kan hen motiveren tot het werken aan eigen doelen, te leren van fouten en zich in te spannen voor iets dat waardevol voor hen is (Vansteenkiste, Sierens, Soenens & Lens, 2007). Op basis van bestaande, internationale vragenlijsten heb ik een vragenlijst ontwikkeld om de motivatiefactoren en motivatiedrijfveren meetbaar te maken.

MEER AUTONOME MOTIVATIE

Het Foto-interview blijkt een positieve invloed te hebben op de motivatie en zelfsturing van de onderzoekleerlingen. De drijfveren voor het leerproces worden meer intern ervaren ('omdat ik het zelf zinvol vind') en minder extern ('omdat het moet van anderen'). Er is minder sprake van gecontroleerde motivatie ('moetivatie') en meer van autonome motivatie. Uit de open vragen blijkt dat er meer inzicht in de eigen verbetermogelijkheden is ontstaan, meer bewustwording van keuzemogelijkheden en meer hoop en vertrouwen om zelf verbetering in gang te kunnen zetten. De leerlingen voelen zich gehoord en met behulp van het Foto-interview kunnen zij beter verwoorden wat zij nodig hebben bij hun leerproces in de klas. Het Foto-interview blijkt autonome motivatie te stimuleren. Voor een lange-termijneffect is het van belang dat er blijvend aandacht besteed wordt aan de basisvoorwaarden voor zelfsturing en motivatie in de klas.

DE DRIJFVEREN VOOR HET LEERPROCES WORDEN INTERN ERVAREN

TOEKOMSTIG HANDELEN

De relevantie van mijn onderzoek zie ik, als consulent, in het samen optrekken met leerkrachten om voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften kansen te creëren om hun eigen drijfveren te vinden voor hun leerproces. Het Foto-interview kan daartoe een middel zijn, passend in een schoolklimaat waarbij autonome motivatie en zelfsturing gestimuleerd én onderhouden kan worden.

Annelies de Hoop, M SEN is consulent bij het samenwerkingsverband passend onderwijs Plein013 te Tilburg. Informatie over het Foto-interview en trainingen: www.mytyschooltilburg.nl en www.datkanX11.nl

BRONNEN

- Bors, G. & Stevens, L. (2010). *De gemotiveerde leerling*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant
- Duijse, M. van, Hoogerwerf, E., Hoop, A. de (2011). *Zorgleerling formuleert eigen hulpvraag via foto interview*. *Tijdschrift voor Remedial Teaching* 2011/1 14-17.
- Hoop, A. De (2015). *Moetivatie of motivatie, een onderzoek naar de effecten van het Foto-interview op de motivatie van leerlingen*. Download op www.hbo-kennisbank.nl
- Mandich, A., Polatajko, H.J., Miller, L. & Baum, C. (2004). *The Pediatric Activity Card Sort*. Ottawa, ON: CAOT Publications ACE. (Available at www.caot.ca).
- Vansteenkiste, M., Sierens, E., Soenens, B., & Lens, W. (2007). Willen, moeten en structuur: het bevorderen van een optimaal leerproces. *Begeleid Zelfstandig Leren*, 37, 1-27.